

ת"פ 21533/06/15 - מדינת ישראל - פמ"מ, המאשימה נגד דפנה יפרח

בית משפט השלום בפתח תקווה
ת"פ 21533-06-15 מדינת ישראל נ' יפרח

בפני בעניין: כבוד השופט, סגן נשיאה חגי טרסי
מדינת ישראל - פמ"מ - המאשימה

נגד
דפנה יפרח - הנאשמת
ע"י ב"כ עו"ד שייקיס

גזר דין

כתב האישום:

הנאשמת הורשעה על פי הודאתה, במסגרת הסדר טיעון, בכתב אישום מתוקן בו יוחסו לה ריבוי עבירות של גניבה בידי עובד, ריבוי עבירות של זיוף בידי עובד ציבור וריבוי עבירות של מרמה והפרת אמונים - עבירות על סעיפים 421, 391, 284 ו-284 לחוק העונשין, תשל"ז - 1977 (להלן: "חוק העונשין"). עוד יוחסו לה ריבוי עבירות של שימוש במרמה, עורמה ותחבולה בכוונה להתחמק ממס - עבירות על סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש], התשכ"א - 1961 (להלן: "הפקודה").

על פי המפורט באישום הראשון, עבדה הנאשמת כראש ענף תיאומי מס והחזרי מס במשרד פקיד השומה בסניף פתח תקווה, החל משנת 1994 ועד ליום 16.2.15. במסגרת תפקידה זה היה בסמכותה לאשר תשלום החזרי מס הכנסה עד לגובה של 10,000 ₪ לשנה. על פי הפקודה, החזרים משולמים רק לנישומים שהגישו בקשה ושזכאים להחזר. החזרים העולים על 10,000 ש"ח, היו טעונים אישור של הממונה עליה בעבודה.

במהלך התקופה שבין 2005 ועד לשנת 2015 נהגה הנאשמת לגנוב כסף מהמדינה, באמצעות השיטה הבאה: בהזדמנויות רבות, זייפה הנאשמת בקשות להחזרי מס, כך שהן נחזו להיות כבקשות שהוגשו על ידי נישומים שונים. כמו כן, זייפה את חתימתם של הנישומים על גבי הטפסים, כל זאת ללא ידיעת הנישומים. את הבקשות המזויפות העבירה לפקיד מס הכנסה וביקשה כי יזינו אותן למערכת הממוחשבת. הפקידים אשר הוטעו על ידי הנאשמת לחשוב כי מדובר בבקשות מטעם הנישומים, קלטו את הבקשות, הזינו אותן למערכת הממוחשבת והותירו את הטיפול בהן לנאשמת. הנאשמת הזינה במערכת נתונים כוזבים, בין היתר בנוגע לגובה המשכורת של הנישומים ולגובה המס הנגבה מהם, זאת לצורך יצירת חוב פיקטיבי כלפיהם. על סמך הנתונים הכוזבים שהוזנו על ידי הנאשמת חישבה המערכת הממוחשבת של מס הכנסה את החזרים המגיעים לכאורה לנישומים.

על מנת להסוות התנהלותה זו, הקפידה הנאשמת להזין נתונים שיזכו את הנישומים בהחזרים, שגובהם לא יעלה על הסכום שבסמכותה לאשר ללא מעורבות הממונה עליה. עוד הזינה הנאשמת את פרטי חשבונות הבנק שלה כפרטי חשבונות הנישומים, אליהם יש להעביר את החזרים, וכן הזינה במערכת כתובת דואר שגויה של הנישומים, ולעיתים את כתובתה שלה, בכדי למנוע מהם מלקבל הודעת עדכון מטעם מס הכנסה בדבר תשלום החזרים. על בסיס הבקשות הפיקטיביות, הנתונים הכוזבים שהזינה הנאשמת למערכת הממוחשבת ומספרי חשבונות הבנק שלה שהוזנו כחשבונותיהם של הנישומים, הופקדו בחשבונותיה סכומי הגניבה אשר הצטברו לסכום של 662,743 ₪.

על פי האמור במסגרת האישום השני, במהלך השנים 2005-2015 דיווחה הנאשמת לשלטונות המס כשכירה בלבד ועל הכנסות בגובה משכורתה בלבד. כמפורט במסגרת האישום הראשון, הפיקה הנאשמת במהלך אותה תקופה הכנסות בסכומים נוספים, מגניבת החזרי המס, והשתמשה בעורמה ותחבולה על מנת להתחמק מתשלום המס. הנאשמת העלימה את הכנסותיה הנ"ל בגובה של 662,743 ₪.

במסגרת ההסדר המקורי שגובש בין הצדדים הוסכם כי בטרם הטיעונים לעונש תופנה הנאשמת לשירות המבחן לצורך קבלת תסקיר. עוד הוסכם כי ההגנה תעתור להטלת שישה חודשי מאסר בפועל אשר ירוצו בעבודות שירות, וכי ככל שתפקיד הנאשמת בקופת בית המשפט עובר לטיעונים לעונש סכום של 450,000 ₪ לטובת אוצר המדינה, תגביל המאשימה את טיעוניה לעונש עיקרי של 12 חודשי מאסר. בפועל, עד למועד הטיעונים לעונש, ועל אף הארכות הרבות שניתנו, הפקידה הנאשמת סכום של 311,084 ₪ בלבד, ועל כן גובשה הסכמה לפיה תעתור המאשימה לעונש של 18 חודשי מאסר בפועל, לצד מרכיבי ענישה משלימים.

תסקירי שירות המבחן:

במהלך התקופה שחלפה מאז הודתה הנאשמת בעובדות כתב האישום המתוקן והורשעה במיוחס לה, הוגשו בעניינה שלושה תסקירים מפורטים. בתסקיר הראשון תוארו בהרחבה תולדותיה של הנאשמת וממנו עולה כי מדובר באשה כבת 48, נשואה ואם לשלושה ילדים, אשר אין לחובתה הרשעות קודמות ואשר מאז שנת 1994 עבדה במס הכנסה, תחילה כפקידה ובהמשך בתפקידים ומשרות בכירים יותר.

בהתייחסותה לעבירות בהן הורשעה מסרה הנאשמת לקצינת המבחן כי בתחילה ביצעה המעשים בשל מצב כלכלי ירוד והיקלעותה לחובות כספיים, אך התקשתה להסביר המשך ביצוע העבירות לאחר שמצבה הכלכלי הוטב. עוד ציינה כי בכסף שהתקבל עשתה שימוש לכיסוי ההוצאות השוטפות של התא המשפחתי. לדבריה הייתה מודעת לחומרת העבירות ולאיסור שבהן וציינה כי חששה להיתפס, אך לא הצליחה לחדול מהתנהגותה.

בהמשך אותו תסקיר התייחסה קצינת המבחן בהרחבה לחוות דעת פרטית שהומצאה לה על ידי הנאשמת, ואשר לה העניק שירות המבחן משקל רב בניתוח מצבה של הנאשמת. המדובר בחוות דעתו של הקרימינולוג הקליני איתן סלע מיום 21.9.16, אשר הוגשה גם לעיוני וסומנה ע/3. בשל חשיבותה של חוות דעת זו להבנת המלצות שירות המבחן, כמו

גם לטיעוני ההגנה של הנאשמת יובאו בזאת עיקרי חוות הדעת, כפי שהם מופיעים בתסקיר, כמו גם בחוות הדעת עצמה.

מחוות הדעת עולה ההתרשמות לפיה סובלת הנאשמת מתסמונת אפקטיבית דו קוטבית וכי יש בהתנהגותה העבריינית כדי להעיד על ביטויים מאניים, הבאים לידי ביטוי בשיפוט מציאות לקוי. על פי חוות הדעת, תפקודה בעבודה והעבירות שביצעה מהווים ביטוי אופייני להתנהגות מאנית, המלווה במנגנון הכחשה מאסיבי של הסכנה. אף כי הנאשמת, כך על פי חוות הדעת, אחראית למעשיה, יש בגוון המאני של התנהגותה, במנגנוני אידיאליזציה ובעיקר במנגנון ההכחשה הבולט, כדי לסייע בהתנהגות מתמשכת זו. ההתרגשות אותה חוותה במהלך ביצוע העבירה, נתנה לנאשמת תחושת ריגוש מול חייה המשמימים וחסרי המשמעות אותם חוותה בתקופת הדיכאון. על רקע זה סבור המומחה כי יש לאפשר לנאשמת להשתלב בהליך טיפולי נפשי מתמשך. כמו כן, להערכתו, כניסת הנאשמת למאסר עלולה להחריף את מצבה הנפשי ולהשפיע באופן שלילי על סיכויי שיקומה וחזרתה לחיים אוטונומיים.

קצינת המבחן התרשמה אף היא כי הנאשמת ביצעה את העבירות בהיותה במצב רגשי ונפשי מורכב, מבלי שהייתה מודעת להשלכות התנהגותה על חייה ועל חיי הסובבים אותה. נוכח התרשמות שירות המבחן מקיומה של נזקקות טיפולית, כמו גם מוטיבציה מצד הנאשמת להשתלב בטיפול, המליץ שירות המבחן לעקוב אחר השתלבותה בטיפול במרכז לבריאות הנפש.

בתסקירים הנוספים תיארה קצינת המבחן את השתלבותה של הנאשמת בטיפול פסיכיאטרי במרכז לבריאות הנפש בפתח תקוה, החל מחודש יוני 2017. על פי הדיווחים שהתקבלו, מתמידה הנאשמת בקבלת הטיפול התרופתי הנדרש לצורך איזון מצבה הנפשי, ולאחרונה אף החלה בטיפול פסיכולוגי פרטני, באותה מסגרת, אם כי מדובר בשלב זה בקשר טיפולי ראשוני. לסיכום תהליך האבחון הממושך מציינת קצינת המבחן כי מדובר בנאשמת הסובלת בשנים האחרונות מדיכאון, והתמודדותה עם ההליך המשפטי מעצים דיכאון זה. במהלך האבחון שיתפה הנאשמת פעולה באופן מלא עם שירות המבחן ועם גורמי הטיפול, ושירות המבחן מעריך כי קיימת נזקקות להמשך טיפול. על רקע זה ממליץ שירות המבחן להעמיד את הנאשמת במבחן למשך שנה, ובשל החשש כי השתת עונש מאסר תוביל לרגסיה במצבה הנפשי ולפגיעה בשיקומה מומלץ גם להסתפק בעונש של מאסר מותנה, לצד קנס ופיצוי. ככל שנשקלת הטלת מאסר בפועל, מומלץ כי ירוצה בדרך של עבודות שירות.

טיעוני הצדדים:

בפתח טיעוניו עמד ב"כ המאשימה על מרכיבי החומרה הרבים שבמעשיה של הנאשמת. במסגרת זו הזכיר את מעמדה הבכיר של הנאשמת, את פרק הזמן הממושך לאורכו בוצעו העבירות, את התחכום הרב שבמעשיה ואת סכום הגניבה המשמעותי. עוד הדגיש התובע כי במעשיה אלו פגעה הנאשמת בקניין הציבורי וניצלה ניצול בוטה את האמון שנתן בה המעביד, כמו גם הציבור כולו בהיותה עובדת גוף ציבורי. עוד ציין כי בביצוע עבירות המס פגעה הנאשמת בקופת המדינה ובערך השוויון בנשיאת הנטל במס וכן בסולידריות החברתית.

בהתייחסו למדיניות הענישה ציין כי מדובר בעבירות אשר כל אחת מהן בפני עצמה מצדיקה מאסר ממושך מאחורי סורג וברית, לא כל שכן כאשר מדובר בריבוי עבירות של כל עבירה. ב"כ המאשימה הפנה לפסיקה וציין כי העולה מהפסיקה הוא כי מי שמועל בכספים לתקופה ממושכת דינו מאסר ממושך מאחורי סורג וברית.

באשר לנסיבות הקשורות בביצוע העבירה שב וציין כי מדובר בעבירות חמורות אשר נעברו במשך תקופה בת 10 שנים, ונלווה להן תחכום רב ותכנון מוקדם. הנאשמת ניצלה את מעמדה בביצוע העבירות וגם זה שיקול לחומרה. כמו כן הזכיר את הנזק שנגרם לקופת המדינה. בבחינת המניע לביצוע העבירות טען כי אין לקבל את הערכת הקרימינולוג לפיה הרקע למעשים הנו מצב נפשי ודיכאון, ויש להעדיף את האמור בתסקיר שירות המבחן שם הובאו דברי הנאשמת בדבר מעשים שבוצעו על רקע מצב כלכלי ירוד. אמנם ייתכן ויש לתת למצבה הנפשי משקל מסוים, אך אין מקום למסקנה כי המצב הנפשי הוא שהוביל לביצוע העבירות באופן בלתי נשלט. התובע המלומד ציין בהקשר זה כי הוא מסכים להגשת חוות הדעת ע/3, אך חולק על מסקנותיה.

לבסוף הזכיר ב"כ המאשימה גם את השיקולים לקולא, וביניהם מצבה הנפשי של הנאשמת, נסיבותיה האישיות, עברה הנקי וסכום הכסף המשמעותי בהיקף של כ-310,000 ש"ח שהפקידה לטובת אוצר המדינה, אך ציין כי נתונים מקלים אלה שוקללו במסגרת עתירתה העונשית המקלה של המאשימה להשתת עונש מאסר בפועל למשך 18 חודשים, לצד מאסר מותנה, פיצוי מוסכם וקנס כספי נוסף, בשים לב לטיב המעשים ולמוטיבציה הכלכלית שבייסודם.

את טיעוניה לעונש פתחה ב"כ הנאשמת בנימה אישית, כאשר תיארה את התרשמותה האישית ממצבה הנפשי והרגשי הקשה של הנאשמת לאחר חשיפת מעשיה. הסנגורית המלומדת תיארה את תחושות הבושה והחרטה העמוקים שביטאה בפניה הנאשמת ואת מאמציה הניכרים להשיב את כספי הגזלה. במסגרת זו פנתה בבקשה מיוחדת לאגף המשמעת של נציבות המדינה, אשר נאות לבקשתה לקיים הליך שמעתי עוד בטרם ימוצה ההליך הפלילי, וזאת על מנת לאפשר לנאשמת לעשות שימוש בכספי הפנסיה והתגמולים שצברה לאורך השנים לצורך מתן הפיצוי בהליך הנוכחי. במסגרת ההליך המשמעתי הודתה הנאשמת במיוחס לה, נפסלה לצמיתות משירות המדינה, פוטרה מעבודתה ונשללו ממנה 50% מכספי הפיצויים. מכלול הכספים הנוספים שנצברו לזכותה הועברו לקופת בית המשפט. לביסוס טענות אלו אף הוגשו המסמכים ע/1 ו-ע/2, לרבות גזר הדין בהליך המשמעתי. לדבריה, החזירה הנאשמת את כל מה שבכוחה להחזיר. היא רוקנה את כלל חשבונותיה וזכויותיה העתידיות. כיום היא נעדרת כל הכנסה ואף מצויה בחובות רבים בהוצל"פ, כפי שעולה מהמסמך ע/4.

במקביל לטיפול במישור ההשבה הכלכלית, הופנתה הנאשמת לאבחון וטיפול בהיבט הנפשי. תחילה פנתה לאבחון אצל אותו קרימינולוג קליני, אשר ערך את חוות הדעת ע/3, ממנה עולה קשר ברור בין מצבה הנפשי לבין העבירות שביצעה. אמנם הנאשמת ציינה בפני שירות המבחן כי ביצעה העבירות על רקע כלכלי, אך חוות הדעת מבהירה את קשייה להסביר מדוע המשיכה בביצוע העבירות גם לאחר שמצבה הכלכלי השתפר. ראיה לכך שחוות הדעת תואמת את המציאות ניתן למצוא בהפניית שירות המבחן את הנאשמת לטיפול במרפאה לבריאות הנפש, וכן בעובדה כי כיום היא מטופלת בתרופות ונפגשת עם פסיכולוגית אחת לשבוע. בנסיבות אלה יש לראות במעשיה של הנאשמת ככאלה שבוצעו בקרבה לסייג לאחריות פלילית, כאמור בסעיף 40 ט (9) לחוק, וככל שסבורה המאשימה אחרת היה עליה להציג חוות דעת נגדית. שירות המבחן מצטרף לדברי הקרימינולוג וממליץ על המשך ההליך טיפולי, תוך שהוא מציין כי עונש מאסר

בפועל עלול להוביל לרגרסיה.

לבסוף הזכירה הסנגורית המלומדת כי הנאשמת נעדרת עבר פלילי וכי חלפו 3 שנים מבלי שנפתחו הליכים פליליים נוספים נגדה. לדבריה הענישה מגוונת ואינדיווידואלית ויש לבחון כל מקרה לגופו. לטענתה יש לדון את הנאשמת במידת הרחמים, נוכח מצבה הרגשי הקשה ובשים לב לכך שהיא עשתה כל אשר לאל ידה כדי לכפר על מעשיה ולתקן. לפיכך ביקשה כי יוטל על הנאשמת עונש מאסר אשר ירוצה בעבודות שירות. לתמיכה בעתירתה זו אף הגישה פסיקה והוסיפה וטענה כי מדובר בנאשמת אשר עניינה מצדיק חריגה מהמתחם משיקולי שיקום תוך שהפנתה לדו"ח ועדת דורנר.

דין והכרעה:

על החומרה הרבה הכרוכה בעבירות שחיתות של עובדי ציבור עמד בית המשפט העליון לא פעם, תוך שהדגיש את אמות המידה שיש להציב בפני עובדי הציבור, את הפגיעה הקשה בציבור הכרוכה בעבירות אלה ואת מדיניות הענישה המתחייבת. הנה כך למשל באו הדברים לידי ביטוי, בהקשר אחר אמנם, אך דומה כי כוחם יפה גם לענייננו:

"עובדי הציבור מצווים לפעול בניקיון כפיים, בשוויון וללא הפלייה, כאשר לנגד עיניהם ניצב עניינו של הציבור בלבד, שהפקיד בידיהם סמכויות רבות ותקציבים נכבדים מתוך הקופה הכללית. ציווי פשוט ויסודי זה נהיר וידוע לכל, וחרף זאת אנו נתקלים פעם אחר פעם במי שמתקשים לכבוש את יצרם, כאשר בסמכויות שניתנו להם הם עושים לביתם או כדי להיטיב עם אלה שביקרם הם חפצים. זאת ועוד, לא רק שאין הם כובשים את יצרם, אלא רואים בתפקידם קרדום לחפור בו למען רווחתם האישית וקידום עניינים שבינם לבין תפקידם הציבורי אין ולא כלום. תופעה זו קשה היא, ומדינה מתוקנת אינה יכולה ואסור לה להשלים עם קיומה... נוכח האמור, אימצה הפסיקה גישה עונשית מחמירה כנגד עובדי ציבור שחטאו בשחיתות, במטרה לגמול להם על כישלונם, ובעיקר כדי להרתיע את הרבים." (ע"פ 5083/08 בניזרי נ' מ"י (24.6.09) בפסקה 60)

מעשיה של הנאשמת, כפי שהם מפורטים בכתב האישום, מצויים ברף חומרה גבוה יחסית במדרג עבירות השחיתות. ראשית, יש להזכיר את תפקידה הרם של הנאשמת, אשר שימשה בעת ביצוע העבירות כראש ענף תיאומי מס והחזרי מס במשרד פקיד השומה בסניף פתח תקווה. בתוקף תפקידה זה, הייתה אמונה על שמירת הקופה הציבורית מפני מניפולציות, ובמעשיה לא רק פגעה באמון שניתן בה על ידי המעביד ועל ידי הציבור אלא למעשה חתרה תחת יסודות עיסוקה ושליחותה הציבורית. יתרה מכך, אין מדובר במעידה חד פעמית וקצרת מועד, אלא בפעילות מתמשכת, במספר רב של הזדמנויות אשר התפרשו על פני לא פחות מעשר שנים תמימות. לא זו אף זו, המדובר במעשים מתוכננים ומתוחכמים, אשר בוצעו מתוך מחשבה מדוקדקת ומחושבת, תוך זיוף טפסי בקשות וחתימות והפעלת מניפולציות על פקידים הכפופים לה לצורך הטמעת הבקשות במערכת הממוחשבת של מס הכנסה. גם מבחינת היקף הגניבה אין מדובר במקרה קל ערך, שהרי הנאשמת גרפה לכיסה לאורך השנים מעל 670,000 ₪, סכום משמעותי לכל הדעות, ובדרכי מרמה אף נמנעה מתשלום מיסים בגין הכנסה נוספת זו. על רקע מצבור מעשים אלה הורשעה בריבוי עבירות מסוג פשע, שלצד כל אחת מהן עונש מאסר בן 7 שנים, כמו גם בעבירות חמורות נוספות. בשים לב למכלול נסיבות

מחמירות אלה דומה כי צבר מעשים שכזה מחייב מענה עונשי מחמיר, מרתיע ומציב גבול, אשר כולל מרכיב ממשי של מאסר מאחורי סורג ובריח, וזוהי גם התמונה המצטיירת מפסיקת בתי המשפט במקרים דומים, ואף חמורים פחות.

כך למשל, במסגרת ע"פ 5718/16 **זהבי נ' מ"י** (21.11.16) נדון עניינה של מערערת, אשר הורשעה על פי הודאתה בריבוי עבירות של גניבה בידי עובד, זיוף בכוונה לקבל דבר בנסיבות מחמירות, רישום כוזב במסמכי תאגיד ושימוש במסמך מזויף. על פי העובדות בהן הודתה, במהלך תקופה של כשנתיים ימים, בעת ששימשה כמנהלת חשבונות בתאגיד, גנבה ממעבידה סכום כולל של כ-970,000 ₪, בדרכי מרמה וזיוף מתוחכמים. בית המשפט המחוזי גזר עליה, על אף עברה הנקי, עונש מאסר בפועל למשך 24 חודשים, זאת במסגרת מתחם הנע בין 20 ל-60 חודשי מאסר. בית המשפט העליון קיבל את ערעורה וקיצר את עונש המאסר ל-14 חודשים, תוך סטייה לקולא מהמתחם, וזאת לנוכח כוחם המצטבר של ארבעה נימוקים: ההודאה המוקדמת, פיצוי מלא שפיצתה את המעביד, הליכי שיקום בהם פתחה אצל גורם פרטי ומחלה קשה ממנה סובלת בתה הקטינה. בפסק הדין הודגש כי קיומו של מסלול שקומי אינו מאיין את שיקולי ההרתעה וכי גם אם יש מקום להקל בעונש בנסיבות העניין, לא ניתן, בשים לב לאינטרס הציבורי ולעקרונן ההלימה להסתפק בעונש מאסר שירוצה בדרך של עבודות שירות.

בע"פ 6573/15 **גרשון נ' מ"י** (3.3.16) נדון עניינו של המערער, אשר הורשע על פי הודאתו בכך שבעת ששימש מנהל מדור גבייה בבית המכס והמע"מ בירושלים והיה אחראי לגביית חובות מנישומים, נטל לכיסו במהלך כשנה תשלומים בהיקף כולל של 40,000 ₪. בית המשפט המחוזי קבע כי המתחם במקרה זה נע בין 12 ל-24 חודשי מאסר בפועל, והעמיד את עונשו של המערער על 12 חודשים. ערעור שהוגש לבית המשפט העליון על חומרת העונש נדחה, על אף התסקיר החיובי שהוגש, חרטתו של המערער והחזר מלא של הסכום שנגנב.

ברע"פ 2638/13 **עובדיה נ' מ"י** (28.4.13) נדחתה בקשת רשות הערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי אשר הקל בעונש שהושת על המערער בבית משפט השלום, והשית עליו 15 חודשי מאסר בפועל. המדובר במי שבדרכים מתוחכמות גנב מחברה בה עבד, לאורך שש שנים, סכום כולל של כ-637,000 ₪. עוד הורשע המערער בעבירות מס שעניין העלמת ההכנסות הללו. בקשת רשות הערעור נדחתה, על אף שהמערער פיצה את המעסיק פיצוי מלא ואף הסיר את מחדלי המס.

במסגרת רע"פ 8360/11 **שפיגלר נ' מ"י** (14.11.11) נדחתה בקשת רשות הערעור של המבקשת אשר הורשעה בכך שלאורך חמש שנים, בעת ששימשה מנהלת כספים ובקרה בסניף הביטוח הלאומי, גנבה ממעבידה כספים בסכום כולל של כ-360 אלף שקלים. הנאשמת נדונה בבית משפט השלום לעונש מאסר בפועל בן 24 חודשים וערעוריה לבית המשפט המחוזי ולבית המשפט העליון נדחו, על אף עברה הנקי, הודאתה, נסיבותיה האישיות והמשפחתיות והמלצת שירות המבחן להסתפק בעונש של עבודות שירות.

בע"פ 1341/02 **מזרחי נ' מ"י** (21.10.02) נדון ערעורה של נאשמת אשר לאורך מספר חודשים גנבה סכום כולל של 616,000 דולר מכספי חברת כור, בה שימשה כמנהלת חשבונות במחלקת ניירות ערך זרים. בית המשפט העליון הקל בעונשה והעמיד אותו על 3 שנות מאסר בפועל, חלף 42 החודשים שהטיל עליה בית המשפט המחוזי, וזאת בעקבות

המאמצים שהשקיעו בני משפחתה בהחזר חלקי של 350,000 ₪ מתוך סכום הגניבה.

במסגרת עפ"ג (מרכז) 57738-12-15 **הרשקו נ' מ"י** (13.9.16) נדון עניינה של מזכירה ראשית של בית ספר, אשר במשך כארבע שנים מעלה בדרכים שונות בכספי בית הספר וגנבה ממנו סכום כולל של כ-350,000 ₪. בית המשפט המחוזי מרכז הקל מעט בעונשה של הנאשמת וגזר עליה 24 חודשי מאסר בפועל, חלף 30 החודשים שהשית עליה בית משפט השלום, לאחר שהובאו בפניו מאמציה של הנאשמת להחזר סכומי הגניבה, והצלחתה לפצות את העירייה, גם אם לא את בית הספר, בסכום של 200,000 ₪.

למען שלמות התמונה אציין כי לא התעלמתי מאסופת פסקי הדין אשר הוגש לעיוני מטעם ההגנה, ואשר כללה מספר החלטות בהן מצאו בתי המשפט, לפני משורת הדין, להקל עם הנאשמים הספציפיים ולהימנע בנסיבות הקונקרטיים של אותם מקרים משליחתם אל מאחורי סורג ובריח. כך למשל בעפ"ג (חיפה) 40546-02-16 **חנניב נ' מ"י** (19.5.16) הוקל עונשה של עובדת בנק אשר ניצלה מעמדה, הגדילה מסגרות אשראי של לקוחות ומשכה הלוואה בחשבונות הנ"ל. הנאשמת פעלה להשבת ההלוואות, אך משראתה כי אינה עומדת בתנאי השבת ההלוואה חשפה את מעשיה מיוזמתה, ובהמשך פעלה להשבת ההלוואה ככל יכולתה. בית המשפט המחוזי הפחית את עונשה משמונה חודשי מאסר, לשישה חודשים שירוצו בעבודות שירות. כך נהג גם בית המשפט העליון בעפ"ג 6887/16 **בסר נ' מ"י** (26.4.17), תוך סטייה לקולא מהמבחן משיקולי שיקום, וביהמ"ש המחוזי חיפה בעפ"ג 43978-10-16 **מזרחי נ' מ"י** (9.2.17), וזאת תוך מתן משקל מוגבר לשיקולי שיקום ולהליכי צדק מאחה. יחד עם זאת, מבלי להמעיט בחשיבותן של החלטות אלה, ברי כי כל אחת מהן ניתנה תוך מתן משקל בכורה לשיקולי השיקום וסטייה לקולא מרף הענישה הנוהג, ועל כן לא ניתן לראות בהן קנה מידה של ממש לקביעת המתחם בענייננו.

בשים לב לפסיקה הנוהגת, כמו גם למרכיבי החומרה הבולטים המתקיימים בעניינה של הנאשמת, כמפורט לעיל, דומה כי אילו היה עלי לקבוע מתחם עונש הולם למעשים, היה הרף התחתון של המתחם עומד לכל הפחות על עונש מאסר בפועל בן שנתיים, אם לא למעלה מכך. אף על פי כן, בהסדר הטעון שהוצג בפני גובש במקרה זה טווח ענישה, במסגרתו טענה המאשימה להשתת עונש של 18 חודשי מאסר בפועל, ואילו ההגנה עתרה להסתפק בשישה חודשי מאסר אשר ירוצו בעבודות שירות. לנוכח מסקנותיי באשר לרף התחתון של מתחם העונש ההולם במקרה זה, הרי שמדובר בהסדר מקל, אשר גם ברף העליון שלו יש משום סטייה מסוימת לקולא ממתחם העונש ההולם למעשים. אף על פי כן, אני סבור כי ראוי במקרה זה לכבד את ההסדר שגובש בין הצדדים, אשר עומד לטעמי במבחני האיזון שנקבעו בפסיקה, וזאת בהתחשב בכוחם המצטבר של שני שיקולים.

שיקול ראשון עניינו במאמצים הניכרים שהשקיעה הנאשמת בהפקדת סכום פיצוי משמעותי לטובת אוצר המדינה. אמנם לא עלה בידיה של הנאשמת להפקיד את מלוא סכום הגניבה ואף לא את הסכום אותו התחייבה להפקיד במסגרת הסדר הטעון המקורי, ובכל זאת הפקידה הנאשמת עובר לשמיעת הטענות לעונש סכום נכבד של מעל 300,000 ₪ בקופת בית המשפט. מהמסמכים שהוצגו על ידי הסנגורית המלומדת ניתן ללמוד כי השגת סכום זה הייתה כרוכה במאמצים רבים ובוויתור מצד הנאשמת על כספי פנסיה וחיסכון שצברה לאורך השנים. עוד ניתן ללמוד כי כך עשתה על אף הקשיים הכלכליים הניכרים עמם מתמודדים כיום היא ובני משפחתה. להפקדת סכום פיצוי משמעותי חשיבות הן בהיבט של הפחתת הנזק לקופת הציבור והן כביטוי להפנמה, לחרטה וללקיחת האחריות. לפיכך מדובר בנתון אשר ראוי

לייחס לו משקל מסוים, גם אם לא מכריע, לקולת העונש.

השיקול השני עניינו מצבה הנפשי של הנאשמת, כפי שהוא עולה מחוות הדעת ע/3 ומתסקירי שירות המבחן. אודה על האמת, התלבטתי בדבר המשקל שיש לייחס לחוות הדעת הנ"ל, שכן, בזהירות המתחייבת, דומה כי ממצאיה מרחיקי לכת וספק אם ניתן לאמצן ככתבן וכלשונן. המדובר, כזכור, בחוות דעת של קרימינולוג קליני, אשר אינו בעל הסמכה פסיכיאטרית, המתיימרת לקבוע כי הנאשמת סובלת מתסמונת אפקטיבית דו קוטבית וכי פעלה תחת שיפוט לקוי ובהיותה במצב מאני, אשר תרם להתנהלותה העבריינית, גם אם לא ברמה המקימה סייג לאחריות הפלילית. מבלי להקל ראש כלל ועיקר בקשייה הנפשיים של הנאשמת, אשר אף המאשימה אינה כופרת בקיומם, קשה ליישב מסקנות אלה עם העובדות המפורטות בכתב האישום המעידות על מעשי מרמה מתוכננים, מחושבים ומתוחכמים הנפרשים על פני עשר שנים תמימות.

דומה כי במקרה זה מוטב היה אילו הייתה מוגשת בעניינה של הנאשמת חוו"ד פסיכיאטרית מטעמו של גורם מוסמך, או לכל הפחות הייתה המאשימה דואגת לקבלת מידע מעמיק יותר מהמרכז לבריאות הנפש בו מטופלת כיום הנאשמת, אם ישירות ואם באמצעות שירות המבחן, על מנת לעמוד על האבחנה הרפואית העדכנית ועל טיב הטיפול התרופתי המוענק לנאשמת. אלא שנתונים מעין אלה לא הונחו בפני והמאשימה הסכימה להגשת חוות הדעת ע/3 מבלי שהוצגו מסמכים לסתור ומבלי שעורך חוות הדעת התבקש להתייבץ לחקירה בפני בית המשפט. בנסיבות אלה, גם אם עתר ב"כ המאשימה שלא לאמץ באופן גורף את חוות הדעת, הרי עדיין מתחייב מתן משקל ממשי למצבה הנפשי של הנאשמת, כפי שבא לידי ביטוי בחוות הדעת ובתסקירי שירות המבחן, אשר אימצו את מסקנות המסמך, התרשמו גם הם מקשייה הנפשיים של הנאשמת והפנו אותה לקבלת טיפול במרכז לבריאות הנפש.

בשים לב להסדר שגובש בדבר טווח ענישה, אין חשיבות מיוחדת לשאלה האם מדובר במצב נפשי המצדיק התייחסות בקביעת העונש בגדר המתחם, ככל נסיבה אישית אחרת, או שהיה מקום לשקללו בשלב קביעת המתחם בשל קרבה לסייג לאחריות פלילית, בהתאם להוראת סעיף 40 ט (9) לחוק. די יהיה לומר כי מדובר בשיקול משמעותי לקולא אשר מצדיק, לצד הפקדת הפיצוי המשמעותי, אימוץ של הסדר הטיעון, על אף הקולא הכרוכה בו בשים לב למרכיבי החומרה הרבים ולענישה הנוהגת. לפיכך, אכבד את הסדר הטיעון שגובש בין הצדדים.

בבואי לקבוע את העונש שיושת על הנאשמת בגדרו של טווח הענישה שהציגו הצדדים, ראוי יהיה להזכיר מספר שיקולים אשר טרם צוינו ואשר מצדיקים הימנעות ממיצוי הדין. במסגרת זו אציין את עברה הנקי של הנאשמת וכן את הודאתה במיוחס לה והחיסכון שהיה כרוך בכך בזמן ציבורי ובזמן של הצדדים. עוד ראוי להתחשב בנסיבותיה האישיות והמשפחתיות, כפי שהן עולות מתסקירי שירות המבחן. מהתסקירים אף עולה תמונה של נטילת אחריות מלאה והבעת חרטה, וכן של המשך התמודדות עם מצב נפשי לא פשוט. הנאשמת משתפת פעולה באופן מלא עם גורמי הטיפול במרכז לבריאות הנפש, נוטלת טיפול תרופתי מאזן ואף השתלבה לאחרונה בטיפול פסיכולוגי קבוע. על רקע זה אף ממליץ שירות המבחן להימנע מהשתת עונש מאסר בפועל, אשר עלול להוביל לרגרסיה במצבה הנפשי של הנאשמת ולפגיעה בשיקומה, ולהסתפק בעונש של מאסר מותנה, לצד צו מבחן, קנס ופיצוי ולכל היותר מאסר שירוצה בדרך של עבודות שירות.

אלא שגם לאחר שקלולם של נתונים מקלים אלה, עומדת לנאשמת לרועץ חומרת התנהגותה העבריינית המתמשכת ופגיעתם הקשה של מעשיה בערכים חברתיים מרכזיים. מבלי להמעיט כהוא זה מתוקפם של השיקולים לקולא ומהצורך לתת משקל ראוי לנסיבותיה של הנאשמת ולקשייה הנפשיים, אין מנוס מהמסקנה כי לא די בשיקולים אלה, בנסיבות העניין, כדי להצדיק השתת עונש אשר אינו כולל מרכיב משמעותי של מאסר מאחורי סורג ובריה. עוד אזכיר כי כאשר מדובר בעבירות כלכליות, המבוצעות לא פעם על ידי מי שעברו הפלילי אינו מכביד ואשר מנהל דרך כלל אורח חיים נורמטיבי, משקלן של הנסיבות האיטיות חייב לסגת בפני שיקולי הגמול וההרתעה. ודוק, אין מדובר בהרתעת היחיד בלבד, אלא בצורך בהרתעת הרבים מפני ביצוע עבירות דומות.

גם השבת מחצית מכספי הגניבה, עם כל חשיבותה, אינה מקימה חסינות מפני השתת העונש הראוי, והראיה כי גם במקרים בהם הוסר המחדל לחלוטין השיתו בתי המשפט לא פעם עונשי מאסר מכבידים, כפי שניתן ללמוד מהפסיקה שהוזכרה לעיל. עוד ניתן ללמוד מהפסיקה כי שיקולי הטיפול והשיקום אינם חזות הכול וכי אין בכוחם לאיין את יתר השיקולים העומדים בפני בית המשפט בשלב גזירת הדין, ובראשם שיקולי הגמול וההרתעה. ההתחשבות במצבם האישי והכלכלי של הנאשמת ושל בני משפחתה תבוא אפוא לידי ביטוי בכך שלא אטיל על הנאשמת סנקציה כלכלית נוספת, מעבר לסכום הפיצוי המוסכם שהופקד, אך אין מקום להקלה נוספת עם הנאשמת בדרך של השתת עונש מאסר שהנו נמוך באופן משמעותי מהרף העליון שהוצג במסגרת ההסדר.

לאור כל האמור לעיל הנני דן הנאשמת לעונשים הבאים:

1. מאסר בפועל למשך 14 חודשים.
2. 9 חודשי מאסר על תנאי, והתנאי הוא כי במשך 3 שנים מיום שחרורה מהמאסר, לא תעבור הנאשמת עבירת רכוש, מס, מרמה או זיוף מסוג פשע.
3. 6 חודשי מאסר על תנאי, והתנאי הוא כי במשך 3 שנים מיום שחרורה מהמאסר, לא תעבור הנאשמת עבירת רכוש, מס, מרמה או זיוף מסוג עוון, או עבירה של הפרת אמונים.
4. הנאשמת תפצה את אוצר המדינה בסכום מוסכם של 311,084 ₪, אשר הופקד בקופת בית המשפט ויועבר לייעדו על ידי המזכירות.

העתק יועבר לשירות המבחן.

זכות ערעור בתוך 45 ימים.

ניתן היום, ט"ז שבט תשע"ח, 01 פברואר 2018, במעמד הצדדים.